

Isaac Lipnitsky

Questions of Modern Chess Theory

آیزاک لیپنیتسکی

پرسش‌هایی درباره

تئوری مدرن شطرنج

از سری ادبیات کلاسیک شطرنج شوروی
برگردان انگلیسی به فارسی: محمد خیرخواه ثابت قدم

فروشگاه تخصصی شطرنج

WWW.ACHMAZSTORE.IR

آیزاک لپنیتسکی

پرسش‌هایی درباره تئوری مدرن شطرنج

WWW.ACHMAZSTORE.IR

WWW.ACHMAZSTORE.IR

■ سرشناسه: لیپنیتسکی، ایزاک، ۱۹۲۳ - ۱۹۵۹ م. Lipnitsky, Isaac ■ عنوان و نام
پدیدآورنده: پرسش‌هایی درباره تئوری مدرن شطرنج / ایزاک لیپنیتسکی، برگردان انگلیسی به فارسی
محمد خیرخواه ثابت قدم ■ مشخصات نشر: تهران، شباهنگ، ۱۳۹۴. ■ مشخصات ظاهری: ۲۷۲
ص: مصور، جدول، نمودار. ■ فروست: سری کتاب‌های ادبیات کلاسیک شطرنج شوروی.
ISBN 978-600-130-134-6

■ وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

■ یادداشت: عنوان اصلی:

Questions of Modern Chess Theory: A Soviet Classic., © 2008.

■ یادداشت: نمایه ■ موضوع: شطرنج - بازی‌ها ■ موضوع: شطرنج ■ شناسه افزوده:
خیرخواه ثابت قدم، محمد، ۱۳۴۶ - مترجم ■ رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۴ ۴ پ ۹ ل / ۱۴۳۹ GV
■ رده‌بندی دیویی: ۷۹۴/۱۵۹ ■ شماره کتابشناسی ملی: ۳۹۶۲-۷۲

آیزاک لیپنیتسکی

پرسش‌هایی درباره تئوری مدرن شطرنج

از سری ادبیات کلاسیک شطرنج شوروی

برگردان انگلیسی به فارسی
محمد خیرخواه ثابت قدم

ACHMAZ

فروشگاه تخصصی شطرنج

Isaac Lipnitsky

Questions of
Modern Chess Theory
A Soviet Classic

WWW.ACHMAZSTORE.IR

برگردان روسی به انگلیسی: جان ساگدن (John Sugden)

انتشارات Quality Chess

www.qualitychess.co.uk

ACHMAZ

فروشگاه تخصصی شطرنج

انتشارات شباهنگ

پرستش‌هایی درباره تئوری مدرن شطرنج

نویسنده: آیزاک لیبنسکی | برگردان: انگلیسی به فارسی محمد خیرخواه ثابت‌قدم

لینوگرافی: زیتون | چاپ: جمالی | صحافی: مهرگان

چاپ دوم: ۱۳۹۵ | شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

شابک: ۶ - ۱۳۴ - ۱۳۰ - ۶۰۰ - ۹۷۸

حق چاپ محفوظ است

دفتر مرکزی: خیابان انقلاب، خیابان شهیدای زاندارم‌ری، پلاک ۲۹

تلفن: ۰۶ - ۶۶۹۶۴۲۳۵ | فاکس: ۶۶۲۶۰۳۶۵

فروشگاه انقلاب: خیابان انقلاب، پلاک ۱۱۹۲، تلفن: ۶۶۴۹۱۰۹۸

فروشگاه فروردین: خیابان انقلاب، خیابان فروردین، ساختمان ناسران، پلاک ۱۶، تلفن: ۶۶۴۱۳۱۷۵

تقدیم به

پدر و مادرم

که شمع وجود خود را روشن گر راه من قرار دادند.

WWW.ACHMAZSTORE.IR

فهرست

۹		یادداشت چاپ دوم
۱۱		مقدمه مترجم
۱۳		مقدمه اناتولی کاریف
۱۵		مقدمه ناشر انگلیسی، جان شاو
۱۷		لیپنیتسکی و ابر کتابش، (خاطرات الیم لازاروف در باب تهیه این کتاب)
۲۱		مقدمه نویسنده
۲۳	گشایش بازی	فصل ۱
۲۵	مرکز	فصل ۲
۵۱	مرکز و جناح	فصل ۳
۶۹	فتح مرکز از طریق جناح	فصل ۴
۷۵	گسترش سوارها	فصل ۵
۹۳	ارزیابی پوزیسیون	فصل ۶
۱۰۳	نگرش واقع بینانه	فصل ۷
۱۱۱	از پوزیسیون های بحرانی تا پوزیسیون های آرام	فصل ۸
۱۲۵	شم پوزیسیونی	فصل ۹
۱۳۷	طرح های گشایشی	فصل ۱۰
۱۵۱	ابتکار عمل	فصل ۱۱
۱۶۱	گامی مدرن	فصل ۱۲
۱۸۷	ارتباط گشایش و وسط بازی	فصل ۱۳
۲۰۳	بازنگری ارزش ها	فصل ۱۴
۲۱۵	اعتبار نوآوری در شطرنج چه مدت است؟	فصل ۱۵
۲۱۹	تولد نوآوری در شطرنج	فصل ۱۶
۲۲۳	پیوست: بازی های انتخابی ایزاک لیپنیتسکی	
۲۶۹	نمایه بازیکنان	

یادداشت چاپ دوم

به دلیل استقبال بی نظیر دوستداران شطرنج کشور از این اثر نفیس در کمتر از هشت ماه از آغاز انتشار، بر آن شدیم تا پس از تصحیح، اقدام به چاپ مجدد آن کنیم.

در اینجا بر خود لازم می‌دانم از آقایان مهندس پویان دوستکام قهرمان شطرنج تهران، دکتر مهدی دوستکام استاد فیده و از پیش‌کسوتان محترم شطرنج کشور و آقای ابوالقاسم نجیب، داور بین‌المللی و معلم پیش‌کسوت شطرنج کشور که با دقتی مثال‌زدنی، صبورانه و شایسته تقدیر فراوان نارسائی‌های مربوط به متن ترجمه، اشتباه در ثبت حرکات و دیاگرام‌ها را جستجو و یادآوری کردند تشکر ویژه نمایم.

اگر دوستان خواننده باز هم با اشکالاتی در این موارد برخورد کردند، ضمن پوزش بسیار خوشحال خواهیم شد که با ارسال آن‌ها در ویرایش‌های بعدی یاری دهند. برای این منظور می‌توانید از آدرس پست الکترونیک kheirkhah@gmail.com و یا تلگرام [@mohammadkheirkhah](https://t.me/mohammadkheirkhah) استفاده کنید.

محمد خیرخواه ثابت قدم

مرداد ۱۳۹۵

مقدمه مترجم

گاهی در موضوعات مختلف علمی و فرهنگی به کتاب‌های نفیسی برخورد می‌کنیم که خیلی شناخته شده نیستند ولی با کنکاش دقیق بعدی در تألیفات و پژوهش‌های اساتید معروف و معتبر آن حوزه، متوجه می‌شویم که تاثیر عمیق خود را در آثار همه آنان بر جای گذاشته است. از سوی دیگر هر کتاب نفیس لزوماً سرنوشت خوبی ندارد، ولی ممکن است در نهایت تاثیر دیرپای خود را به جای گذارد. رمان «مرشد و مارگاریتا» شاهکار میخائیل بولگاکوف (ترجمه عباس میلانی) ۲۵ سال طول کشید تا بعد از تحریر نویسنده منتشر شود. ۵۲ سال طول کشیده تا این شاهکار ادبی شطرنج شوروی از زبان روسی به انگلیسی و چیزی حدود ۶۰ سال بعد به زبان فارسی ترجمه شده و در دسترس همگان قرار گیرد!

با خواندن این کتاب به سادگی در می‌یابیم که چرا بابی فیشر افسانه‌ای با هدف دستیابی به محتوای آن اقدام به یادگیری زبان روسی کرده بود.

بی‌شک «پرسش‌هایی درباره تئوری مدرن شطرنج» یکی از بهترین کتاب‌های آموزش استراتژی در ادبیات شطرنج است. شاید به جرات بتوان گفت، خیلی از مفاهیمی که هم اکنون در دنیای غرب به نام مفاهیم «مدرن» معرفی شده‌اند، قبلاً و در دهه ۱۹۵۰ در مکتب شطرنج شوروی از آنها استفاده حرفه‌ای می‌شده است. از ویژگی‌های شاخص کتاب توضیح موضوعات پیچیده و مهم پوزیسیونی با بیان بسیار ساده و منطقی است و در این راه با مثال‌هایی بسیار مناسب و به‌جا خواننده را با موضوع آشنا می‌کند. نگرش دیالکتیک نویسنده به مسائل مختلف تئوری مدرن شطرنج، به‌خصوص آشکار کردن پیوند مرحله گشایش با وسط‌بازی و از آن مهم‌تر به پوزیسیون و ارزیابی آن به‌گونه‌ای گیرایی دارد که خواننده کل موضوع را به سادگی متوجه شده و می‌آموزد.

در واقع محتوای این کتاب پیوسته یادآور «رموز استراتژی مدرن شطرنج - پیشرفته‌های بعد از نیمزوویچ» نوشته جان واتسون، نویسنده معروف و معاصر آمریکایی (ترجمه رضارضائی) است. کتابی مدرن که در سال ۱۹۹۸ منتشر شده و جوایز بسیار زیادی را برای نویسنده آن به ارمغان آورده است. اما واقعیت این است که بسیاری از مضامینی که واتسون به‌عنوان موضوعات بکر و مدرن در کتاب خود مطرح کرده، حدود ۴۰ سال پیش توسط لیبینیتسکی مورد بحث و بررسی دقیق قرار گرفته است. در فصل «فتح مرکز از طریق جناح»، لیبینیتسکی موضوع را با جزئیات کامل توضیح داده است و واتسون در سال ۱۹۹۸ از آن به‌عنوان «رابطه جدید جناح با مرکز» یاد کرده است! اما افسوس که در کتاب واتسون هرگز اشاره‌ای به نام لیبینیتسکی نشده است!؟

کتاب لیبینیتسکی چراغ راه مارک دوورتسکی و آرتور یوسوُپوف نیز بوده است. در فصل «از پوزیسیون‌های

بحرانی تا پوزیسیون‌های آرام»، می‌بینیم که لپینیتسکی چگونه و با چه شیوه دقیق و گویایی ارزیابی پوزیسیون را آموزش می‌دهد، مطلبی که دوورتسکی هم‌اکنون در آن صاحب‌نظر است. در کتاب‌های این دو استاد و مربی برجسته و معاصر همواره به واژه «پوزیسیون بحرانی» برخورد می‌کنید که نشان از تأثیرپذیری آنان از آموزه‌های لپینیتسکی دارد. البته باید اشاره کرد که افکار و ایده‌های لپینیتسکی، خود متأثر از ایده‌های اساتید بزرگ پیشین و معاصر او بوده است که در متن کتاب نیز مرتب به نام آنها اشاره می‌کند. او با استادی و صف‌ناپذیری تمامی ایده‌های این اساتید بزرگ را در قالب یک سمفونی هارمونیک زیبا در کنار یکدیگر قرار داده که از شنیدن و خواندن آن هر شطرنج دوستی لذت بسیار می‌برد. در واقع اگر از اندک پیشرفت‌هایی که در اجرای برخی گشایش‌ها از آن زمان تاکنون صورت گرفته صرف‌نظر نمایم، گویی کتاب یک سال قبل و یا حتی چند سال بعد! نوشته شده است.

نسخه اصلی چاپ شده در سال ۱۹۵۶ کتاب مشتمل بر ۱۲۰ صفحه تحلیل شاخه راگوزین در گامبی وزیر است که لپینیتسکی گرایش خاصی به آن داشت. او برای آموزش عملی آموخته‌های بخش اول کتاب خویش به تحلیل کامل این شاخه در بخش دوم کتاب پرداخته بود. متأسفانه همان‌طور که در مقدمه ناشر انگلیسی قید شده در مرحله ترجمه از زبان روسی به انگلیسی، این بخش از کتاب کاملاً حذف شده است. خوشبختانه بخش حذف شده فوق در قالب کتابی مستقل تحت عنوان «مجموعه راگوزین» و با در نظر گرفتن پیشرفت‌های جدید این شاخه، توسط استاد بین‌المللی و مربی معروف و معاصر روس، ولادیمیر بارسکی در سال ۲۰۱۱ به زبان انگلیسی و در ۳۵۰ صفحه به چاپ رسیده است. لذا خوانندگان علاقه‌مند می‌توانند برای پیگیری بیشتر موضوع به آن مراجعه کنند.

کلیه مراحل تایپ، صفحه‌آرایی، طراحی جلد، روخوانی همراه با ویرایش مراحل دوم، سوم، چهارم و نهمی کتاب توسط اینجانب به انجام رسیده است و در این راه سعی فراوان و دقیق داشتم تا میزان خطا به حداقل ممکن برسد، اما اگر دوستان خواننده باز هم با اشکالی در این موارد برخورد کردند، ضمن پوزش بسیار خوشحال خواهم شد که با ارسال آنان مرا در ویرایش‌های بعدی یاری دهند. برای این منظور می‌توانید از آدرس پست الکترونیک kheirkhah@gmail.com استفاده کنید.

در هر صورت امیدوارم، همان لذتی را که در کلیه مراحل تهیه و ترجمه این کتاب برده‌ام، شما نیز در طول خواندن، به آن دست یابید.

در پایان لازم می‌دانم از دوست عزیز، مهندس احسان محمد اسماعیل که کار بازخوانی و ویرایش اول و دقیق متن ترجمه را انجام داد و مرا راهنمایی‌های ارزنده‌ای نیز کرد، همچنین همسر مهربانم مزده موثقی که در طول کار ترجمه مرا یاری بسیار داد، تشکر و قدردانی نمایم.

تشکر ویژه‌ای نیز از قاسم احمدزاده عزیز، انتشارات شباهنگ که کار آماده‌سازی، صفحه‌آرایی و چاپ را انجام داد، می‌نمایم.

محمد خیرخواه ثابت قدم

تهران - تیرماه ۱۳۹۴

از کتاب «پرسش‌هایی درباره تئوری مدرن شطرنج» به‌عنوان شاهکار گمشده ادبیات شطرنج شوروی یاد می‌کنند. کتاب توسط قهرمان دو دوره (۱۹۴۹ و ۱۹۵۶) شطرنج آکراین نوشته شده است که در سال ۱۹۵۶ و در اتحاد جماهیر شوروی سابق به چاپ رسیده است. این کتاب بر طبق نظر اساتید شطرنج شوروی یکی از کتاب‌های تأثیرگذار شطرنج در قرن بیستم بوده است که تاکنون به زبان انگلیسی و فارسی ترجمه نشده بود. این کتاب به‌شکلی ویرایش شده است که کاربرد آن در قرن بیست‌ویکم مفید باشد، و برای اولین بار به زبان فارسی ترجمه شده است.

آیزاک لیبیتسکی علاوه بر تئوری‌سینی بزرگ و مربی حرفه‌ای شطرنج، یکی از بازیکنان مطرح شطرنج شوروی بعد از جنگ جهانی دوم بود. توانایی او در حدی بود که بازیکنان قدرتمندی هم‌چون کرس، اسمیلوف، پتروسیان، کوتوف، آورباخ، بوندارفسکی، تایمانوف، گلر، فورمن، آرونین، سوئین، واسیوکوف و کان از او شکست سنگینی خورده بودند.

بی‌شک اگر او به‌طرز غم‌انگیزی در سال ۱۹۵۹ و در سن ۳۶ سالگی، در اثر نوعی بیماری خونی (پلی‌سیتمی) جان نمی‌سپرد، اکنون به‌عنوان یکی از شطرنج‌بازان معروف معاصر شناخته می‌شد.

- شاهکار گمشده و آبر کتاب ادبیات شطرنج شوروی
- حلقه گمشده بین کتاب «روش من» نیمزویچ و شطرنج امروز
- نسخه به‌روز شده و مناسب برای استفاده در قرن بیست‌ویکم

WWW.ACHMAZSTORE.IR

www.shabahangbook.com

انتشارات شباهنگ

